גוט שבת

Gut Sábesz

20. évfolyam 50. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 19:08 • כ׳ אלול תשע"ח • 2018. 8. 31. • פרשת כי תבא • Szombat kimenetele: 20:13

Az izraeli sóletért rajongott a negyedik Sóletfesztivál közönsége

Minden szabadtéri fesztivál szervezőjének rémálma a rossz idő, ami múlt vasárnap erős lehűléssel, esővel elérte Budapestet is. A kánikulát felváltó őszies időjárás azonban nem szegte kedvét a Sóletfesztivál résztvevőinek: közel 6000 adag fogyott el Budapest egyetlen kóser gasztrofesztiválján ebből a változatosan készített ételféleségből.

Köves Slomó rabbi a negyedszerre megrendezett fesztivál megnyitóján elmondta, hogy a Sóletfesztivál nemcsak gasztronómiai élményt szeretne nyújtani, hanem a találkozások lehetőségét is. Ahogy a Talmud mondja – az evés-ivás összehoz.

Idén a magyar sólet mellett – ami füstölt libacombbal és sok babbal készült – három másik hagyományos szombati ételt kóstolhattak a résztvevők. Ezek pedig a következők voltak: karamellizált cukorral készült izraeli sólet, édesburgonyával készült, húsmentes marokkói sólet, valamint a hazánkban ismert sólettől talán a legtávolabb álló iraki változat, amely csirkehúst és paradicsomot is tartalmaz, és bab helyett rizzsel készült.

A különböző szervezeteket felvonultató standoknál is nagy volt az érdeklődés: az *Egység* és a *Gut sábesz* magazin pultjánál munkatársaink fogadták az érdeklődőket, akik kérdőívek kitöltésével segítették munkánkat, hogy még több érdekességet és hasznos olvasnivalót kínálhassunk olvasóinknak.

Természetesen idén is nagy sikere volt a gyerekeknek szóló standoknak: ifjúsági szervezetünk, az AlefKids és oktatási intézményeink is bemutatkoztak. „A gyerekprogramokkal és a koncertekkel igazi családi program a Sóletfesztivál" – mondta Kati, aki férjével és két gyerekével idén először jött el a fesztiválra – „A gyerekek sokszor nem szívesen kóstolnak meg újdonságokat, de így, hogy van körülötte program, bátrabban próbálgattak. Az iraki sólet volt a kedvencünk, biztos kipróbáljuk otthon is."

A közönség kedvence azonban nem az iraki változat volt. A közönségszavazáson az izraeli verzió bizonyult a legnépszerűbbnek. Ezt *Wossala Rozina,* Konyhafőnök című műsor zsűritagja és a Bestia étterem tulajdonosa hirdette ki, aki a rendezvényen azt is bemutatta: a sólet is megállja a helyét a népszerű „fine dining" világban.

Mázl tov

Gratulálunk *Lael Colon Pritzker (Lael ben Alexey) bár micvója* alkalmából az ünnepeltnek és szüleinek, *Shani Colon*

Pritzkernek és Alexey Colonnak. Az Óbudai zsinagógában tartott ünnepségen részt vettek a nagyszülők, *Derora és Rony Yehuda Pritzker,* valamint az ünnepelt testvérei, *Imanuel és Neomi* is. Kívánjuk, hogy Lael haladjon tovább a zsidóság útján, amelyen szülei elindították!

Gratulálunk névadója alkalmából *Horváth Évá*nak, aki Vasvári Pál utcai zsinagógában tartott ünnepségen a *Chává* nevet kapta.

Budavári zsinagóga megnyitó ünnepség és rabbiavatás

Az 5779. zsidó újév alkalmából rendezett avatási ünnepséggel visszatér a vallási és közösségi élet az egykori imaterem falai közé, ahol utoljára Budavár török hódoltsága idején hangzottak el a zsidó ima szavai. Az EMIH, a Budapesti Történeti Múzeum, a Fővárosi Önkormányzat és a Budavári Önkormányzat között létrejött megegyezésnek köszönhetően az imaház 2018 szeptemberétől ismét betöltheti vallási funkcióját.

Időpont: szeptember 6., csütörtök, 18:00
Helyszín: 1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 26.
További információ és regisztráció: posta@zsido.com

Hetiszakasz

A nép szeme, szíve és füle

Szakaszunkban – *Ki Távó* (*5Mózes* 26:1–29:8.) – a zsengék bemutatásának szertartását, majd a tizedek bemutatásának rendjét ismerteti Mózes. Megparancsolja, hogy amikor átkelnek a Jordánon, állítsanak fel nagy köveket a folyóban, és írják rá emlékeztetőül, az egész Tórát. Utána hat-hat törzs egymással szemben állva áldás és átok szövegeket mond főleg olyan dolgokra, amiket az ember titokban tesz, és így nem derül fény rá. Ezután megismétli Mózes a Leviticus végén hallatott figyelmezetetést *(Tochécha):* mi lesz, ha betartja a nép az isteni szerződést, és mi vár rá, ha, Isten ments, nem tartja be.

Zsidó híradó

Nyári ZsTSz – két hét intenzív tanulás

Második hete tart a Zsidó Tudományok Szabadegyetemének nyári szemesztere, melyen több, mint negyven ember bővíti és mélyíti tudás nap mint nap. *Cseh Viktor*t, a ZsTSz vezetőjét a tapasztalatokról kérdeztük.

„Az intenzív két hét óratémái a zsidó vallás, filozófia és történelem legszélesebb spektrumát ölelik fel, az egyik legnépszerűbb programpont a Kazinczy utcai mikvelátogatás” – foglalta össze a nyári kurzus programját. Mint elmondta, a legfiatalabb résztvevő egy bát micva korú kislány, aki édesanyjával tanulja végig az érdekfeszítő napokat.

„A kurzus legnagyobb része az EMIH Károly körúti központjának, a Keren Ornak a dísztermében zajlik. Az első pénteken az óbudai zsinagógában, a másodikon pedig a Vasvári Pál utcai zsinagógában vendégeskednek a hallgatók” – mondta el a tudnivalókat Cseh Viktor, aki maga is a Szabadegyetem oktatói között van. Rajta kívül *Oberlander Báruch, Köves Slomó, Glitzenstein Smulik* és *Faith Áser* rabbik, továbbá *Oberlander Batseva* rebecen, *Nógrádi Sára* és *Nógrádi Bálint, Megyeri Jonatán, Réti János* és *Morvay Jichák* is tartanak előadásokat.

A nagyünnepek után folytatódik a ZSTSZ – az őszi félévben szerdánként a hallgatók újra részt vehetnek Oberlander Báruch rabbi Talmud és hetiszakasz óráin, a zsidó misztika iránt érdeklődőknek pedig nyolc alkalmas Kabbala kurzust indítanak csütörtökönként az Óbudai zsinagógában Köves Slomó rabbival.

Az első termés szentsége

Eheti szakaszunk, a *Ki tavo* a zsengék bemutatásának a parancsolatával kezdődik, amely arra kötelez minket, hogy az első termést, és azok közül is a legjobbat, a kohénoknak, a szentség legfőbb képviselőinek szolgáltassuk be. Bár az első termésnek, vagy másik nevén a *bikurim*nak a parancsolata egy fizikailag végrehajtandó cselekedet volt, az általa képviselt eszmeiség mind a mai napig egy egész szemléletet testesít meg.

Azzal ugyanis, hogy a legelső termést a kohénoknak szolgáltattuk be, azt ismertük el, hogy van olyan ügy, eszme, amiért hajlandóak vagyunk lemondani még áldozatos munkánk legszebb gyümölcseiről is.

Érdekesség, hogy mielőtt ezen első terméseket a kohénoknak adták volna, egy arámi szöveget kellett elismételni. Egyfajta számvetés volt ez, a zsidók egyiptomi kálváriájának a rövid története. Ebben el kellett mondani, hogy miután Jákob és testvérei Egyiptom földjére léptek, először szívélyesen fogadták őket. Ezt követően azonban a viszony megromlott, s egészen odáig fajult, hogy az egyiptomi fáraó teljesen ki akarta írtani a zsidókat. A szöveg azzal zárult, hogy Isten Egyiptomból, a tejjel-mézzel folyó országba vezette a zsidókat.

A *tsuva*, a megtérés előtt – csak úgy, ahogy a bikurim beszolgáltatását megelőzően – érdemes mindig egy számvetést végeznünk: honnan indultunk, hol vagyunk most és hová szeretnénk eljutni.

Mivel isteni forrásból származunk, az, hogy honnan indultunk, nem is kétséges: a legszentebb helyről. Figyelembe véve, hogy a *tsuva* nemcsak megtérést, hanem a forrásunkba való visszatérést is jelenti, bárhol is legyünk jelen pillanatban, végső úti célunk sem hagyhat kétséget maga felől.

Ennek megvalósításához pedig a zsengék, tehát a *bikurim* elvén át vezet az út. Ha termésünk elsőjét mindig az Örökkévalónak adjuk – más szóval, ha lelkünk legelső rezdülését, elménk legelső gondolatát az Örökkévaló tölti be, *tsuvá*nk is teljes lesz, és igaz megtérésben fog kicsúcsosodni, hogy egy édes és jó újévre irassunk be.

Kovács Jichak rabbinövendék

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima
Vasárnap-csütörtök: 19.20 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)
Péntek: 18.00 **Miért nem válaszolt a Jóisten az imámra?** *(Oberlander Báruch rabbi előadása);* 19.00 *Kábálát Sábát,* majd *Kidus* és vacsora
Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*
18.30 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima
Péntek: 19.00 Tanulás
19.30 *Kábálát Sábát,* majd *Kidus*
Szombat: 9:15 Hetiszakasz a kabbala tükrében
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

A különleges esküvői ajándék

Amikor a Yeshiva University hallgatója voltam az intézmény rabbinikus képzési szakán – melyet Rabbenu Yitzchak Elchanan Jesivának is neveznek –, összebarátkoztam egy tanulótársammal, aki lubavicsi haszid volt. Az ő biztatására csatlakoztam egy csoporthoz, mely a Tánja című könyvet tanulmányozta. Ez a Chábád mozgalom alapműve, melyet az első rebbe, Snéur Zálmán rabbi írt a XVIII. században. Eleinte nem igazán volt kedvem a dologhoz, de a barátom annyit győzködött arról, hogy egy különleges műről van szó, hogy végül kötélnek álltam.

Igaza volt, lenyűgözőnek találtam a könyvet. Már korábban is tanulmányoztam a zsidóság több alapművét, de ehhez hasonló könyvvel még nem találkoztam. A tanárunk, Berel Shemtov rabbi is kiváló volt, aki rendkívül érdekesen tudta átadni ezt az összetett tanítást.

Egy nap, ha jól emlékszem 1954-ben lehetett, Shemtov rabbi így szólt: „Keressük fel a Rebbét!". Nem voltam lelkes. Miért mennék el a Rebbéhez? Miről beszélnék vele?

„Egy nagyszerű vezetővel fog találkozni" – mondta a rabbi, és lefoglalt a számomra egy időpontot. Egyszer már részt vettem egy haszid összejövetelen 1951-ben, nem sokkal azután, hogy a Rebbe átvette a közösség vezetését, de nem volt vele kapcsolatban semmilyen kialakult véleményem. Emlékszem, hogy hosszasan beszélt, én pedig sok mindent nem értettem, mert nem voltam tisztában számos lubavicsi kifejezéssel.

Nagyon tetszett viszont, hogy minden hétköznapi dolgot és eseményt képes volt összekapcsolni a Tórával. Ez nagy hatással volt rám. Korábban már több rebbével találkoztam, akik Isten útján jártak, de nem foglalkoztak a modern világ és a Tóra kapcsolatával.

Meghallgatni a Rebbe egy beszédét természetesen nem ugyanaz, mint találkozni vele személyesen. Amikor felkerestem, kellemes meglepetésként ért, hogy milyen melegen fogadott. Szélesen rám mosolygott, kezet fogtunk, és igen barátságosan és közvetlenül beszélt velem.

Chaim Meir Halon rabbi 2013. februárjában adta az interjút.

Mielőtt elmondanám, hogy mi is történt a találkozó során, meg kell említenem, hogy 1951-ben a nővéremet eljegyezte egy montreáli lubavicsi haszid, név szerint Nosson Felig, aki elhozta a nővéremet a Rebbéhez, hogy áldást kapjanak. A találkozójuk során a Rebbe jiddisül beszélt a nővéremmel, aki tökéletesen ért ezen a nyelven, és részletesen érdeklődött a családunk felől, mielőtt megáldotta volna. A nővérem később beszámolt minderről.

Három évvel később, amikor meglátogattam a Rebbét, így szólt hozzám: „A nővérével elkezdtem egy beszélgetést és most önnel szeretném folytatni".

Elképedve néztem rá. Egy jelentéktelen fiatal lány eljött hozzá néhány udvarias kéréssel. És a Rebbe három évvel később még emlékezett rá!

Ezután további kérdéseket tett fel a családunkról, az őseinkről, a hátterünkről és különösen rólam. Tudni akarta, hogy miért választottam a rabbinikus képzést és sok kérdése volt az intézménnyel kapcsolatban is.

Később tudtam meg, hogy a háború előtt a Rebbe tanult a Berlini Egyetemen, együtt az én jesivám vezetőjével, Joseph B. Soloveitchik rabbival. Talán ezért volt annyira érdeklődő.

Amikor kijöttem a találkozóról, Shemtov rabbi így szólt hozzám: „Én a születésem óta haszid vagyok, de még nem töltöttem tíz percnél többet a Rebbénél. Erre maga bemegy és több mint fél órát tölt vele. Ilyen sok mondanivalója volt a Rebbének?"

Így feleltem: „Nem volt sok mondanivalóm a Rebbének, csak az általa feltett kérdésekre feleltem". Az a tény azonban, hogy olyan sok időt töltött velem, jó érzéssel töltött el.

1957-ben házasodtam meg, és az esküvő előtt felkerestem a Rebbét egy áldásért. Ez éppen hanuka idején történt, amikor a rebbe ezüst dollárokat osztogatott a jesiva tanulói között. Az emberek biztattak, hogy én is álljak be a sorba, de nem akaródzott. „Én nem a Chábád jesiva tanulója vagyok" – mondtam. Ettől függetlenül továbbra is csak biztattak, ezért beálltam a sorba, bár vigyáztam, hogy ne vegyem el senki helyét. Így én kerültem a legutolsó helyre. Amikor végre sorra kerültem, a Rebbe így szólt hozzám: „Később beszélni akarok magával."

Amikor beléptem a Rebbéhez, megmutattam neki a ketubámat és a gyűrűt, amit a menyasszonyomnak szántam. Megáldott és mázel tovot kívánt, majd átadott két ezüst dollárt. Egy nagy mosoly kíséretében így szólt: „Mivel nem szokás, hogy egy vőlegény pénzbeli ajándékot adjon a menyasszonyának az esküvő előtt, még ne add neki oda. De nyilván érti, hogy mit kell tennie."

Természetesen értettem. Az egyik dollár az enyém volt, a másik pedig a jövendőbeli feleségemet illette, és az esküvő után kellett majd átadnom neki. Még mindig őrizzük az érméket, és mindig magunknál tartjuk. Különböző családi események alkalmával mi is adtunk ezüst dollárokat a gyermekeinknek, de nem ezeket az érméket. Ezek hozzánk tartoznak, és féltve őrizzük őket, együtt a Rebbe áldásával és emlékével.

Chaim Meir Halon rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

„A múltat mentünk megnézni, de a jelen érdekesebb volt”

Utazás a lubavicsi rebbék nyomában

Korábban beszámoltunk *Oberlander Báruch* rabbi angol nyelven megjelent könyvéről, az *Early years*-ről, mely a lubavicsi Rebbe, Menachem Mendel Schneerson rabbi ifjúkori éveinek dokumentumait dolgozza fel. Most a szerző és a szerkesztők a kiadó szponzoraival együtt felkeresték a Rebbének, édesapjának és az apósának az életében fontos szerepet játszó helyszíneket. Ennek kapcsán Oberlander rabbival beszélgettünk.

– Hogy lett a könyvből utazás?

– Felmerült, hogy érdekes lenne megnézni azokat a helyeket, ahol a könyv „játszódik”, és a helyszínen ismerni meg a kapcsolódó történeteket. Ebből lett az, hogy a könyvet kiadó JEM (Jewish Educational Media, Zsidó oktatási média, a Rebbéről készült videoanyag feldolgozásával foglalkozó szervezet) támogatóinak szűk köre számára szerveztek egy utat, amihez csatlakoztam én, a könyv szerkesztői és két másik rabbi.

Bemutatkozó est

– Mik voltak az utazás állomásai?

– Odesszából innen indultunk Mikolajivbe (Nyikolajev), ahol a Rebbe hatéves koráig élt. A felmenői voltak a város egymást követő főrabbijai. Repülővel továbbmentünk Dnyiproba (Jekatyerinoszláv). Itt volt az első zsinagóga, ahol a Rebbe fiatal rabbiként működött, illetve a Rebbe édesapja, *Lévi Jichák Schneerson* volt itt a főrabbi egészen 1939-es letartóztatásáig. Innen az ő „útját” követtük: a börtönből száműzetésbe került, majd szabadulása után – nagyon betegen – Almatiba (Alma Ata), Kazahsztán fővárosába ment, itt is hunyt el. Mi tehát Almatiba mentünk. Pár nappal a jorcájtja után érkeztünk meg, ez különlegessé tett a látogatást. Innen az utolsó állomásra indultunk, Szentpétervárra, ahol az előző rebbe, *Joszéf Jichák Schneerson* rabbi (1880–1950) élt és dolgozott az orosz zsidóság életben tartásáért. Itt tartóztatták le és később innen kiindulva hagyta el 1927-ben a Szovjetuniót.

Érkezés Mikolajivbe

– Milyen érdekességeket láttak a különböző városokban?

– Mikolajivben például a levéltárban láttuk a születési anyakönyvet, amelyben a Rebbének és a két öccsének a neve előtt szerepelt az „örökös díszpolgár” megjelölés, ami különleges jogokat biztosít a viselőjének (pl. felmentést a hadkötelezettség alól). Ezt az örökletes címet a harmadik lubavicsi rebbe, a *Cemách Cedek* (1789–1866) kapta.

Dnyiproban elmentünk a KGB utódjának a központjába, ahol megnézhettük a pincében 9-es cellát, ahova a Rebbe édesapját zárták 1939-ben.

Pétervárott látogatást tettünk a Spolerka börtönnél, ahol az előző rebbe raboskodott és a Péter-Pál erődnél, ahol 1798-ban az Alter rebbe raboskodott (az eredeti börtön már leégett).

Az Ermitázst külön kinyitották a csoport kedvéért

– Volt lehetőségük találkozni a helyi közösségekkel?

– Természetesen minden városban, ahol jártunk, meglátogattuk a helyi rabbit (aki „véletlenül” mindenhol Chábád haszid volt…), felkerestünk számos zsinagógát és iskolákat is. Hihetetlenül megható volt számomra, hogy a múltat mentünk megnézni, de a jelen bizonyos szempontból sokkal érdekesebb volt.

Ott, ahol ezeket a nagy rabbikat üldözték és börtönbe zárták a zsidóság terjesztéséért, most a Mikolajivben a jelenlétünkben neveztek át azt az utcát ahol a zsidó intézmények vannak, Menáchem Mendel Schneerson utcára.

A Pétervári nagy zsinagóga egy gyönyörű szép épület, valamivel kisebb, mint a budapesti Dohány templom, azzal a különbséggel, hogy ott minden nap a helyi közösség tagjaiból van nagy *minjen*, fiatalokakkal és jesiva bócherekkel.

Mikolajiv, levéltár

– Miből táplálkozik ez a hatalmas megújulás, hiszen a szovjet időkben mindent megtettek a vallási élet eltörléséért?

– Annyira igyekeztek, hogy, mint kiderült, nem nagyon vannak régi temetők, mert szisztematikusan felszámolták őket a ’70-es években. Ehhez képest hiába volt nyár, a zsinagógákban rengetegen voltak, fiatalok és középkorúak is, akik tudták hogy kell tfilint rakni, imádkozni, előimádkozni: ez nagyon megható volt. Mindez a hihetetlen munkát végző lubavicsi rabbiknak köszönhető. A mostani aknak és az elődeiknek, akik az életüket kockáztatva, föld alatti mozgalomként szervezték a zsidó életet a szovjet időkben.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a *Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület* / Published weekly by *Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary*
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

Munkatársak: **Golubovics Martina, Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia**
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI IZRAELITA HITKÖZSÉG